

De beste koe is de koe die past bij je land

Blaarkoppen in de Aalkeetbuitenpolder

Jeroen van der Kooij (41) boert sinds 1998 in de 'put', een deel van de Aalkeetbuitenpolder vlakbij Maasland, met een ruim zicht op de natuurzone's rond de Vlietlanden aan de noordkant en een spectaculair uitzicht op de havens en industrie van Rotterdam in het zuiden.

"We kwamen van de Leeuwenwoning aan de Gaag, vertelt Van der Kooij, daar was mijn vader 'afmelkende' boer'. Elk jaar kwamen er rond de 30 nieuwe koeien bij en gingen er ook weer zoveel weg. Mijn vader was een goeie klant van veehandelaar Maarten Mostert uit Maasland, net als veel van zijn collega's. Dat was zijn manier van boer zijn, fokdoelen of -programma's dat was het niet voor hem. Die koeien kwamen overal vandaan, veel Fries vee, de 'Adema's' waren heel beroemd. Soms kwamen de koeien uit Brabant en dat merkte je direct, want die liepen altijd in de sloot. Water waren ze daar niet gewend. Mijn vader was geen fokker, je had na de oorlog eigenlijk twee typen boeren: onze burens langs de Gaag waren fokkers, wij afmelkers."

Schriftje

Meedoen met de boerderijverplaatsing naar de Aalkeetbuitenpolder was min of meer noodzakelijk voor de toekomst van het bedrijf van de familie. De Leeuwenwoning aan de Gaag is een monumentale boerderij, maar de stallen waren ongeschikt voor de moderne hoge veestapel. Al jong begon Jeroen van der Kooij de prospectussen en publicaties over de nieuwe fokmethoden uit te pluizen. "Ik was denk ik 13 of 14 jaar dat mijn vader het al aan mij overliet om stieren uit te kiezen. Ik had een schriftje en daar hield ik alles in bij. Stier 'Superstar' was toen populair, daar zat productie achter, grote koeien. Dat was de lijn van de Amerikaanse Holsteins. De boeren in Midden-Delfland kregen in de jaren 70 bij de verkoop van het 'moderne' vee van de SaVé farm uit de Veen – de eigenaren vertrokken naar Engeland – voor het eerst door dat zulke koeien ook financieel heel goed presteerden. Dat stimuleerde hen enorm om ook die keuze te maken voor grote koeien, die veel voer kunnen verstouwen en veel melk geven."

Jeroen van der Kooij deelde dat enthousiasme aanvankelijk ook, maar gaandeweg kwam hij toch terug van zijn fascinatie voor de 'cijfers'. "Ik begon me steeds meer te realiseren dat je zelfs met identieke koeien, heel andere resultaten bereikt, als je ze anders voert en verzorgt. Die cijfers zeggen me niet zoveel meer. De boer maakt denk ik een groot verschil! Misschien wel een groter verschil dan het DNA van de stier."

Het is het aloude debat tussen 'nurture' en 'nature', hoeveel van de toekomst van mens en dier is afhankelijk van zijn 'opvoeding' en hoeveel van zijn genen? Van der Kooij: "Je moet je wel realiseren dat het zeker zeven jaar duurt voordat je de theoretische resultaten van een stier een beetje kunt testen aan de werkelijkheid. En dan nog. Dan heb je dus de eerste resultaten van de nakomelingen van zo'n stier en niet de uitkomsten en productie-cijfers op lange termijn. Wat doet een koe na een tweede kalf? Ik heb koeien gezien die dan compleet droog vielen. Zo komen vooral die stieren goed uit de cijfers naar voren, die nakomelingen hebben die direct, aan het begin van hun leven, veel melk geven. Maar dat vind ik niet zo belangrijk, ik zoek veel meer naar de duurzaamheid, de resultaten op langere termijn van een koe. Ik ben dus op zoek gegaan naar alternatieven voor die Amerikaanse Holsteins. Want wat ik riskant vind, is dat de hele Holstein veestapel in de wereld vandaag de dag eigenlijk maar is gebaseerd op een paar 'bloedlijnen'. Ik heb Franse en Italiaanse Holsteins geprobeerd, maar in feite hebben die hetzelfde probleem. Hun genetische basis is te smal. Waar het me om gaat is dat ik koeien krijg, die een leven lang produceren, geen 'weggoikoeien', van die kapstukken waar eigenlijk geen plek in hun lijf is voor hart en longen. En denk eraan, als een koe goed moet produceren, moet niet

alleen de pens maar ook het hart krachtig zijn!"

Efficiënte kringloop

Jeroen van de Kooij heeft in de loop van de jaren bij de fokdoelen voor zijn koeien steeds meer de nadruk gelegd op de rol van het land, de grond. Dat is bij zijn bedrijf wel begrijpelijk, omdat de Aalkeetbuitenpolder een heel bijzonder stukje Midden-Delfland is. Van der Kooij's land is relatief nat, en het grenst aan een flink stuk natuur. "Eigenlijk kregen we vroeger voorlichting die er op neer kwam dat we ons land moesten zien aan te passen aan de koeien. Je kunt aan dit land ook wel het een en ander doen, ander gras zaaien, meststoffen toevoegen, een soort 'chemisch' boeren eigenlijk. Ik heb dat ook gedaan en dat lukte ook prima. Maar ik wilde die redenering toch omdraaien. Ik wilde koeien hebben die passen bij mijn land. Dan kan ik werken aan een efficiënte kringloop. Ik ben dus koeien gaan zoeken met stevige poten, die goed kunnen produceren met relatief minder goed gras en niet veel bijvoeren nodig hebben. Letterlijk potige koeien dus en toen kwam ik uit op de 'Hollandse meiden' van het oude Blaarkoppenras. Die koeien komen wat langzaam op gang met hun melkproductie en vallen dus niet in de prijzen van de cijfertjes, maar ze gaan ook lang door met produceren en dat scheelt in de hoeveelheid jongvee. Een Blaarkop is kleiner en compacter dan die grote Holsteins, maar het is een echte 'dubbeldoel koe', je krijgt er goed melk van en goed vlees. Ik ben drie jaar geleden steeds vaker mijn Holsteins gaan kruisen met Blaarkopstieren. Voorlopig kan ik vrijwel elke Blaarkopstier inkruisen, omdat ik pas na een stuk of 4 generaties in de buurt van echt 'erkend' Blaarkopvee kom. Er is een code van 6 cijfers voor de eigenschappen van elke stier, waarvan je steeds de eerste drie cijfers aanvullend moet laten zijn op de cijfers van de koe. Zo krijg ik een kalf dat sterke eigenschappen overerft van beide ouders. Omdat er maar zo weinig Blaarkoppen over zijn in Nederland, heb ik wel een beperkte keuze in stieren."

Vleesproductie

Sinds 2008 werkt Van der Kooij volledig biologisch. Het was niet zo'n grote overgang. "Eigenlijk werkten we al voor 80% biologisch en nu kunnen we tenminste profiteren van de hogere opbrengst per liter." Van der Kooij vindt het een 'ontspannen' manier van boeren, die bovendien dicht bij zijn overtuiging

Jeroen van der Kooij met zijn veestapel. Foto Pia van Oord.

ligt. "Ik geloof in rentmeesterschap en ervaar het als een geschenk om boer te mogen zijn. Dat neemt niet weg dat uiteindelijk ook voor mij de harde cijfers van belang zijn. Ik ben flink teruggevallen in de productie, maar hoeft niet zoveel bij te voeren en krijg een betere prijs. Ik heb nog steeds koeien die bij dit regiem 9000 liter per jaar geven, dat betekent dan ook dat er koeien zijn die ver onder het gemiddelde produceren. Die passen dus niet bij dit land en die moet ik gaan vervangen." Van der Kooij had deze zomer 39 Blaarkop-ossen ingeschaard op het aangrenzende land van Natuurmonumenten. "Die ossen houden het land goed bij en zorgen voor een goede vleesproductie. Er zijn steeds meer initiatieven van winkels en cateraars die Hollands, duurzaam geproduceerd vlees willen leveren aan hun topklanten. De Blaarkop is daar prima voor geschikt. Voor ons bedrijf is het een uitdaging om via de markt of eigenlijk nog liever direct dit biologische topproduct af te zetten. Produceren kost hier wat meer dan op een 'normaal' bedrijf, daarom moeten we ook wat meer opbrengst zien te organiseren. Doordat we wat goedkoper ruwvoer van het land van Natuurmonumenten krijgen, loopt het allemaal gelukkig goed."

Ruige mest

Jeroen van der Kooij onderstreept het nog eens: "Voor de toekomst zie ik de relatie tussen onze pro-

ductie, onze koeien en de grond als het belangrijkste gegeven. Als ik daar een goede samenhang weet te houden, geeft dat stabiliteit en hoef ik geen kunstgrepen toe te passen om het systeem draaiend te houden. Over 5 jaar hebben we 80% Blaarkoppen en wat zwartbonte Holsteins die het hier aankunnen. Dan zal ik preciezer moeten worden bij de stierkeuze, om de sterkste koeien voor dit land te krijgen. In de stallen gebruiken we nu strooisel van de Vlietlanden en van de wat mindere hoeken natuurland. De koeien produceren een goede ruige mest die weer erg goed is voor de vogelstand. We gaan een deel van ons eigen land ook omzetten in natuur, dat levert ons een financiële compensatie op waarmee we de lasten van het bedrijf kunnen verlagen en dat is weer gunstig voor ons inkomen. De afzet van de biologische melk loopt via een samenwerkingsverband van biologische boeren en als we de verkoop van het speciale vlees ook nog kunnen regelen, hebben we de zaak goed op de rails. De keuze voor Blaarkoppen is in die toekomstvisie centraal: een koe die past bij het land en die net dat 'extra' heeft aan duurzaamheid en opbrengst."

Govert van Oord

Dit is de derde aflevering van een serie in samenwerking met Arnold van Adrichem over veehouders en hun koeien in Midden-Delfland.